

12

בית א' באייר תשכ"ו
ירושלים

תעלה

פרחים —
נקודות יחן במרחבים.

דו-שבועון לילדים ולנוער
ברוח התורה והמסורה

חמחיר 75 אגורות

אגודי

מעניני היום

ממרומי התורן

כשהוכן לדפוס גליון מספר אחד, דובר על גליון מספר עשר כעל חלום, אבל גם גליון עשר הופיע ולא רק הוא אלא, זכינו ואף "תורן" 12 עומד בשער. אין ספק שזהו יום של חג בעבורנו. רצינו לציין זאת בעתון. היה בתכניתנו להופיע בגליון מוגדל, אך העתון עוד כה צעיר ואפשרויותיו הכלכליות פשוט מצומצמות, מה גם שלא תמיד נוהגים לערוך חגיגה כל חצי שנה.

נאחל רק ל"תורן" המשך של פריחה ושגשוג.

ועתה לעניני החולין — בגליון זה חל מועד הארכת התשלום עבור המינוי, לאלה מבין המינויים שחתמו להציג שנה.

את הסכום בסך שש (6) ל"י אפשר להעביר בהמחאה דאר או בציין לתורן ת.ד. 8070 ירושלים, קיימת אפשרות להעבירו לחשבוננו 13050 בבנק הדואר.

★

ועתה — לתוכן העתון.

בי"ט אייר תשכ"ו ימלאו שמונה עשרה שנה לנפילת העיר העתיקה. יום זה מעורר בנו געגועים חדשים — ותקוות חדשות. העתקת מרכז החיים הרוחניים לעיר החדשה איננו מעבר של מה בכך. הורינו מספרים לנו תמיד את "בלויים" בימי שבתות ומועד. לאן הולכים? — כמוכן, לכתל המערבי לשפוך שם צקון לחשנו.

היום איננו יכולים לעשות זאת. את הכתל אנו רואים רק דרך משקפות צבאיות, וגם אז לא בברור, אם כי מבחינה גאוגרפית קרוב הכתל אלינו עד מאד.

על כן נשא את תפילתנו בכונה, במשך יום זה ובכל ימות השנה "ולירושלים עירך ברחמים תשוב". ... לציון יום זה ראו בעמודים 8-9.

לא רק העיר העתיקה נפלה בימים טרופים של מאורעות תש"ח, הרבה מקומות מקור דשים אחרים נפלו מידינו. גם הרבה דם יהודי נשפך. אנו מודים על הנס שהתרחש שנשארו אנו בין החיים. על הנס שארע בגוש עציון (ונותרו רק שני אנשים מכל השלושים וחמשה) ראו בעמ' 5.

בברכה

ר.ק.ה

אם נשקוף ונבחן היטב מנמנם ומטרם של חלק גדול של האוכלוסיה היוצאים ביום זה ודוגלים בסממאות שנובעות מתוך הסתכלות "לא בעין האמת" ומבלטים את הישגם לפי דרכי הסמך ומטשטשים על ידל כך את גלוי נסי ה'.

ובכלל האם יש הודעות באורה האנושי החברתי והמוסרי לזה: שהורחנו דורש? חוקי המדינה מעורטלים מכל תוכן יהודי מקורי ואין זיקה לה כי אם להנמיות ליחס האומות.

עובדת יסוד כי היציאה ממצרים לא באה אלא לשם מעמד הר סיני. כי מדינת ישראל לא התא ראויה לשמה אם תהיה ככל הגויים. מושג האוילה קשור בהחלט למושג השראת השכינה בישראל כנחלת לשלהבתה וכפי שהחכמים מבטאים זאת "ארבע נאולות יש כאן" לכן אמור לבני ישראל אני ה'. .... ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים כנגד ארבע גזירות שגזר עליהן פרעה וכנגדן תקנו חכמים ארבע כוסות בליל פסח (שמונים) ארבע נאולות אלה הם ארבעה חלקים ושלבים בתהליך הנאולה ואין נאולת האומה נגמרת אלא כשהיא מביאה את האומה לידי מעמד המיועד להיות "עם ה' בגלוי ובפועל ממש. המושג "נאולה" במובן המצומצם יכול להיות פירושה יציאה מעבדות לחרות אבל במובן הרחב והמלא של המושג פירושה "פדות נפשה של האומה המשוחררת עמידתה ברשות עצמה ובסמגרת יעודה ולתת עושר בחייה למנהגה המקורית להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש. לכן מסביר המהריל ההלכה שבין כוס שלישי ורביעי לא ישתה ונאלתי אתכם בזרוע נטויה ... ולקחתי אתכם לי לעם — ...

כך ששני הכוסות האחרונים שניהם הם כוסות של חרות ואין לעשות הפרש ביניהם.

אנו כיום מלאי צפייה דרוכים ומתוחים לקראת האור הגדול לקראת גילוי השכינה כפי שחכמנו ז"ל אמרו משל למהלך בדרך עם דמומי חמה בא אחד והדליק לו את הנר וככה ובא אחר והדליק לו את הנר וככה מכאן ואילך אינו ממתיק אלא לאורו של בוקר כך אמרו ישראל לפני הקב"ה עשינו לך מזורה בימי משה וככתה בימי שלמה וככתה מכאן ואילך אין אנו ממתינים אלא לאורך שנאמר כי עמך מקור חיים וראה אור. חרב משה שויבר

והגדול שבטובות שהטוב בהם הבורא לאדם היא התורה הנתנה למשה נביאו ע"ה והראות האותות על ידו ושנות המנהגים והטבעים והראות המופתים הנוראים כדי להאמין בבורא ית' ובנביא כמ"ש וירא ישראל וכלי... ויאמינו בה' ובמשה עבדו וכלי... ואם יבקש אדם בזמן הזה לראות מה שהוא דימה לענינים ההם יביט בעין האמת עמדנו בין האומות מעת הגלות וסדיר ענינינו בוגיהם מה שאנחנו בלתי מסכימים עמהם בסתר ובגלוי וכלי...

(חובת הלבבות שער הבחינה פרק ה') בצירה זו או אחרת תורות ונשנית בכל דור התוספה המופלאה של יציאת מצרים לא באותה מדה של גלוי הנס אבל כיסוד הדברים קיימת הודות גמורה בין יציאת מצרים על כל הניסים והמופתים שבה ובין נס הקיום של עם ישראל בכל דור ודור. כל דור וגסוי כל דור ונפלאותיו. יש גלוי יותר ויש גלוי פחות ויש אפילו בהסתר ולכן מדגיש חובת הלבבות המילים "יביט בעין האמת".

מה שקרה כאן בארץ בתקופת מלחמת השחרור כפי שרגילים לכוונה שייך בודאי לאותה קבוצת ניסים הקרובה לגלוי מוחלט כי ההתרחשות הייתה רחוקה מן ההגיון הפשוט או שעמדו מעטים בידים ריקות מול רבים מצויים במיטב כלי מלחמה. אמנם יש להביט על התרחשות זאת בעין האמת שאם לא כן מסוגלים לטשטש את הנס (שבתופעה) ולראותו כתופעה טבעית אפשרית. (וכך כנראה קרה אצל המצרים בים סוף שהרי באמת אין העיון המצרים להכנס לתוך הים אחרי בני ישראל לאחר שראו התרחשות זאת של קריעת ים סוף אם לא שנסו לראות בזה תופעה טבעית של גאות ושפל וכאשר הרגישו בפעוטה האומללה באומנם אנוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם אחרי המועד ונענשו.

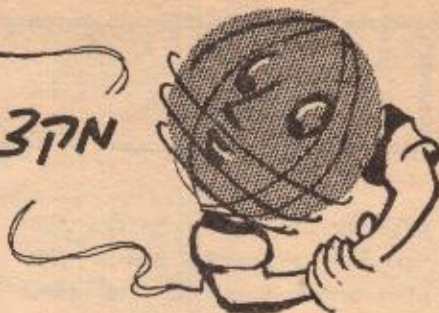
אנו נכיר באמת הבלתי מעורערת שנצלנו מהאויב שגם הוא אמר "אשינ אחלק שלל" הודות לנסי ה' ולא לכוחותינו ועצמת ידינו. התשתפותנו ביום זה תחבטא ברגשותינו הפנימיים בהכרתנו בהשגחת ה' על עמו בעבר ושגם בעתיד תלוי גורלנו בה' ועלינו להודות לו ולהללו על חסדו שגמלנו.

אולם אל נתרברב כי אמנם זכינו כאן לממש את החירות המליאה כי מטרה נכספה זאת עוד מאתנו והלאה.

חילול יסיר

מקצו תכל

זכוכת השבת

יהודה חדר מיבנאל חשב שהוא כבר גדול ולכן עזב את בית דודתו שבשכונה ד' של באר שבע — אליה בא להתארח ויצא לו לטייל לבדו.

יהודה בן השש רצה לראות להיכן הולכים פסי הרכבת.

שמונה עשרה שעות לא ידע איש את מקום המצאו. מאה ועשרים שוטרים, שנעזרו בגוש, בכלב משטרת וואף רצו להפעיל מטוסים — סרקו בקפדנות את האזור והילד לא נמצא.

באותן שעות לילה של שבת, שכב לו יהודה שעיף מטילו על פסי הרכבת כי שמונה קילומטרים צפונית לבאר שבע.

חולצתו הכהה ומכנסיו הכהים הסוו היטב באפלה ואין ספק שלו היתה עוברת רכבת לא היתה מבחינה בו: אך נס קרה ובשבת לא נסעו רכבות משא במסלול זה. כשהוא שוכב כך הבחינו בו שני בדואים משבט אל-הווייל, מחמד עלי אבן-בארי וסולימן סאלם אל-בחיירי, הם העירו את הילד הצנום, בעל העינים הכהות, והוא חשש ללכת אתם. הם נסו לתת לו לאכול פיתה אך הקטן לא הסכים בשום אופן לאכול חמץ בפסח. למרות שמאו הבוקר לא בא אוכל לפיו אחרי הפצרות מרובות הסכים לאכול עגבניה ואז העמיסוהו על גבם והובילוהו לתחנת המשטרה. משם הוחזר בריא ושלם לביתו.

יותר כנראה, לא יחזור יהודה על טיולו, עתה הוא אומר שטוב יותר לישון אצל אבא ואמא. על הפסים קר מדי.

המעוט שתפס השלטון

רודסיה — המדינה האפריקנית לא יורדת מן הכותרות.

המדינה שרוב תושביה הם אפריקנים נתונה לשלטון של מעוט לבן שהתבצר בה ואיגנו נשמע להוראות האו"ם.

עד לפני זמן מה היתה רודסיה נתונה תחת שלטון בריטניה. עתה זכתה לעצמאות והי מעוט הלבן בראשותו של מר סמית השי תלט על המדינה.

דעתה של בריטניה לא היתה נוחה מכך. היא חששה שהמדינות האפריקניות האחרות לא יתנו בה אימון בשל כך, הן תטענה

החליטו להטיל סנקציות על רודסיה ולא להתיר כניסת דלק ומצרכים אחרים מחוץ לארץ.

מלאי הדלק ברודסיה אול, אין אפשרות להפעיל את בתי החרושת ומפעלי התעשייה. הרודוסים מצליחים להביא דלק במיכליות אניות.

בריטניה מכנסת את מועצת הבטחון שמח- ליטה — זו הפעם השניה בהסטוריה — להתיר לבריטניה להשתמש בכח כדי למנוע הזרמת נפט מזוממיק לרודוסיה.

מביירה — שהוא נמל במושבה הפורטוגלית מזומביק — עוברים צנורות הנפט לרודוסיה, המיכלית "יואנה 5" עוגנת כבר בנמל ביירה, המיכלית "מגואלה" — מפליגה והיא בדרך לנמל, מיכליות נוספות עושות דרכן ומנסות לעקוף את החלטות מועצת הבטחון ולהכניס נפט לא דרך מזומביק.

היה מי שיעץ למעוט הלבן ברודוסיה שאף הוא כבר נלאה מהענינים — להפיל את משטרו של מר סמית. אבל האם נתן לתכנן הכל כאן בעולמנו? הן יש בעל לבירה ועל פיו תונהג הארץ.

הצלום שהצליח

מדענים יפניים הצליחו לצלם את תוכו של לב-אדם זו הפעם הראשונה.

חמשת המדענים ערכו את הצלום בסדרה של קטעים בקוטר של שלשה מילימטרים שבהם אין נראים הצללים של צלעות ו-אברים אחרים שבחזית הלב ומאחוריו, והי מפריעים בדרך כלל לצלום הם עשו זאת על ידי שמוש בגלים על-קוליים — אותם שלחו לעבר הלב.

האם יוטב לבו של אדם לאחר שהצליחו לגלות מעט מתוכו?

ובצדק, שהיא מסייעת ללבנים להשתלט על מקומות שאין להם זכות לעשות זאת שם, ולכן החליטה בכל האמצעים להפיל את משטרו של מר סמית.

צנחנים אמריקניים בודקים מצנח מסוג חדש. לשם בטיחות לוקחים אתם הצנחנים למסעם מצנח ישרן כלי לחצור בו בשעת הצורך. בותמונה — המצנח החדש פתוח.

תן לחכם ויחכם עוד

פרשת מצורע

זאת תהיה תורת המצורע

עסוק היה רבי ינאי בתלמודו. בביתו שבצפורי היה יושב ומישב את פשטי התורה וחוזר עליהן. לפתע שמע הכרזה מוזרה!

— מי רוצה לקנות סם חיים!

— מי רוצה לקנות סם חיים!

תמה רבי ינאי — סם חיים? מי הוא זה שיש לו למכור סם חיים?!

הפנה את ראשו וראה רוכל עומד ממרחק ומכריז על סם החיים, אשר יש בידו.

עלה אלי! — קרא רבי ינאי לעבר הרוכל.

עלה — ברצוני לקנות סם חיים.

אין לי צורך לטרוח ולעלות אליך השיב לו הרוכל.

השתאה רבי ינאי מאד — מה פרושם של דברים? — מדוע אינו רוצה ואינו צריך למכור לי?

בין כך הוציא הרוכל ספר תהילים והראה לו את הפסוק.

"מי האיש החפץ חיים, ומיד לאחר מכן כתוב נצור לשונך מרע" ... התפעל רבי ינאי מאד ואמר — מעולם לא ידעתי פשוטם של פסוקים אלו — עד שבא הרוכל ולמדני. כן, חזר ואמר רבי ינאי, אף שלמה כתב בספר משלי — שומר פיו ולשונו, שומר מצרות נפשו, לכן מתרה משה בעם ישראל — זאת תורת המצורע — זאת תורת המוציא שם רע.

נתבונן מעט ונראה — מה טיבו של הוצאת שם רע על חבר. אהרן הוא ילד חביב, לומד כהלכה. שומע לקול הוריו ומשתדל לקיים את המצוות כהלכתן, ילד טוב.

לפתע שמעו על אהרן דבר מזעזע. הוא נגב את הספר של שמעון!

— כן. תמיד ידעתי שהוא "סתם" — אומר האחד.

— צבוע! — החליט השני.

על אהרן הוציאו שם רע.

לאחר הצהרים שוחחו. רק על אהרן. דברו בגנות משפחתו. ימים אחדים דברו עליו. ואהרן ישב בביתו כל העת. הוא לא הופיע

לבית הספר, כי התביש מפני חבריו. אך גרוע מכל — כיצד ידעו כאמת שהוא לא שלח ידו בספר?!

זו היא דוגמא עד היכן הדברים מגיעים. למעשה אסור לדבר רע על אדם מישראל —

אפילו אם אינו מתוקן במעשיו כל כך. ואפילו כאשר המעשה הוא אמת — אלא אם כן שני עדים המעידים בבית דין, או לגלות אוזנו של אביו או של רבו של החוטא כדי שיתקנוהו וידרבוהו בדרך ישרה וכד' וכמובן בצנעה ובלי הפרזות כל שהן...

למעשה — איזו תועלת יכולים להפיק מחוץ צאת שם רע?

האם כבודו יורם מעצם השפלת החבר? — בודאי שלא. שהרי האדם הרגיל בגנות חברו אננו אהוד על החברה. גם תועלת כספית לא יכול החוטא להפיק, ובכן, כל הפטפוטים הללו של הוצאת שם רע ולשון הרע — יסודם בשפלות ובפספוטיות הבל. אחרת אי אפשר להגדיר זאת.

כבר האירו חז"ל את עינינו בזה. במסכת תענית דף ח'. לעתיד לבוא מתקצצות ובאות כל החיות אצל הנחש ואומרים לו — ארי דורס ואוכל. זאב טורף ואוכל. אתה — מה הנאה יש לך? אמר להם: ואין יתרון לבעל הלשון (רש"י) — לבעל הלשון — שמספר לשון הרע.

ועל כן האדם הרוצה להתגדל בזכות השפלת הזולת יורחק מהמחנה שבעה ימים. כך יהיה הוא מובדל לרעה, וידע להבא להפסיק לרכל. קל מאד להכשל בלשון הרע, הגמרא מצינת שאין אדם ניצול בכל יום מאבק לשון הרע. ועל כן עלינו ללמד היטב את הדינים הק' שורים בכך, לבל נכשל.

החפץ חיים מונה שבעה עשר לאווין (i) בדבור לשון הרע, וכן המדבר לשון הרע עובר גם על ארבעה עשר עשין את הדינים לפרטים אפשר ללמוד מספרו "חפץ חיים" — מי החפץ חיים? — הנוצר לשונו מרע". מ. בר חיים

העורב

ד. זריצקי

על הגג עורב צורח:

— על פיסת עץ בורס

על קרית הפורס

של תפוס קהוב

וארם

מן הגג קס לצמרת

ויועק מלא גרירת:

התרגלת הדוגרת —

מה לה כי היא

מקרקרת?

הוא צורח מלוא מבל

על תחיל המלל

קף היום וקל הליל

ואין בושח לו

להלל

קרע רע קרע רע

אין לי אף ואין לי רע,

מי עמי פה יתרוצע

בפי קולי

ישתעשע?

על הגג עורב

צורח וכוֹאֵב:

לפי לבי דואב

כי קל החי בוגב

וזלת... העורב

מעשה שהיה בדורנו

י. אבן-חן

נתיי בעלות כל הכפר בסערה השמים,
ברקב אש ובסופי אש, ובנחל דם בפנים,
וההר כלו גועש, מתנפץ ושואג כאריה לפני מותו.
ונותר אני הפליט ורעי הפצוע על אדמתו,
מסתתרים המומים בין הסלעים.
וירצדו בי בחיל וחרון פל-אכרי הרצועים,
ואצמיד את פני לאדמה ואצעק בלבי,
אי המציל?
עדת ישראל בצרה ואלהיו איננו?
ואצפה אף אני למותי,
כי נשקנו מרעון פדורים ואשפתנו ריקה.
ויבוא עלי העלפון.
ואשפע לפתע: צעדים מתקרבים אל מקום שבתנו בסתר.
ויאמר רעי: הנה הנחת בא. ממנו אין מפלט ביום הדין.
ואלחש: כן, כן.
וסבין הסלעים הופיע ישעאל וזקן,
גופו עטוף טלית ועל לבו שקית תפלין.
ובידו רובה ציד חלוד.
ויצעק אלי: לא תמות, לא תמות.
ויהלום הד בראשי, אולי הוא הגואל?
ואזכר הזמן שראיתי בא צוהל בחלומות ילדותי,
לשמות את-כוסו על שלחן משפחתנו בלילות הססת.
ויקחש לי רעי: הרצח בא. הוא רוצח,
והטלית והתפלין הוא משלל בפרנו.
ובהרים סביב פושט האויב באלפיו.
עם רב, שודר ולוחם שלל ויורה בלוחמים המתים.
ונאמר: זה יום ה' הגדול והנורא,
כפר הכפר על ההר, נכרת המפעל הרם, והעמל נדם
בעלה אף אנו אחרונים על מוקד עמנו,
ולא יותר לוחם אחרון.
ומה וכותנו כי נשאר בלעדם?
נתיי בהתקרב הזמן הסמוך אלינו,
ונקום אני ורעי הפצוע.
ונחשף את-גופנו, ונאמר בלבנו:
הנה נמות עם כל-העדה, לאן נברח עתה?
ויבוא אי מזה האיש, בעל שער,
ואזור עור חגור בכתפיו,
ויראה אותנו, ולא טען את רובהו מולנו,
גם לא נבחל מפנינו, רק אמר, סתון כסב,

בשפת צרב: אל תפחדו!
ונלך אתו בין שבילי הסלעים,
והשדה מלא כנוסיות הרוצחים, וישגיחו בנו,
וישלחו אלינו פדורים, ובנו לא פגעו.
ויתקדמו לקראתנו ברובים מכדנים,
וידרשו את דמינו. ובעיניהם ועם פראים.
ונצו עלינו לעמוד ליד קיר הסלע,
וקני הרובים — מולנו.
ויתנצב הזקן בינינו ובינם.
ויאמר להם: די לכם, הרגתם כל-הכפר.
רק אלה השנים נשארו בקרב הער.
אל תנעו בהם לרעה, הם תחת חסותי, שומים.
ונריבו אתו, ויאמרו הם לירות בו.
ונצמד כך בין הסתים והפנות, והזקן סגן עדינו.
עד שנמנו ונקרו ביניהם:
את אלה השנים נביא כשבויים לפני מלך ירדן.
ויעלם הזקן בין הקמון, שהשתולל ורצח בעציו,
ולא ידענו מאיפה בא ולאן הלך.
ונתי כאשר רוחנו שקה אלינו,
ונקום רעי הפצוע וישאל:
הסדע מי זה הזמן הערבי המפור?
שהציקנו ספנות והשאירנו לפליטה מכל הכפר?
ואמר: לא זמן ולא צרכי,
זה הנה אלהיו הנביא.
ונבט זה אל זה ונחשב:
הנאמינו לנו בנינו,
כי אין זו אנדת אלא מעשה שהיה בדורנו?

(המשך י')

— אנא — התחננה מלכה — תרגמו לי.

מר קונפורטי נטל עפרון, יהרהר קצת, כתב, מחק וכתב שנית. מלכה נזכרה באמא ובפרידה, והחלה להרהר ב"זיו-אור" מצב רוחה שהיה טוב כל-כך, לפני דקות אחדות, געכר. בעגמומיות, התבוננה מבעד לחלון, מראה השמים האפורים והקודרים, והגשם שלא פסק מלזרוף, החריף בה את הרגשת החדלון ואין האונים.

אין אני אלא הרפתקנית חסרת-אחריות — אמרה מלכה בלבה — מדוע התנדבתי? אין בי שמץ של כשרון או חוש מעשי. אינני מסוגלת לדאוג לעצמי כיצד חשבתי שאהא מסוגלת לעזור לאחרים?!

— הגה — אמר מסיה קונפורטי והגיש למלכה את הגליונות.

הסקרנות — היא מדה מגונה

ילדה טובה, בקול גדולים היא שומעת ומחו מקומה היצב היא יודעת.

התוחב אפי
בעיני זרים
רע סופו
וביז מרים

בשפתים הדוקות התבוננה מלכה בכרזות השונות שהתרגום לעברית נכתב בצדן.

מר ומרת קונפורטי שוחחו ביניהם בצרפתית. כמובן, שמלכה לא הבינה את דבריהם אולם המלה חזרה ונשנתה פעמים רבות. מלכה זכרה ששפרה הסבירה לה, בדיוק הבוקר, פרוש המלה: **סכנה**.

הם חוששים, כנראה — הסבירה לעצמה — שנשקפת סכנה לאודט ולפרנסואו. אם הכנופיה הגויית הזו הצליחה לגלות אותנו עוד לפני שעשינו דבר-מה וטרם שהיינו בצרפת הרי שהרשת שלהם היא מסוכנת וטווייה היטב, מה אפשר לעשות להצלתן ושחרורן של הבנות האומללות האלה?

יתכן שמלכה היתה ממשיכה בהרהוריה בכוון זה. אולם, משהבי-חינה במבטי הרחמים והחמלה שמאדאם קונפורטי שולחת אליה ובקול דבורה הנרגש, הבזיק רעיון חדש במוחה.

הם מתכוונים אלי! — הגתה בלבה. הם חוששים שנשקפת לי סכנה. אם עקבו אחרי ודאגו לסלק אותי מהרכבת בוודאי הוסיפו לעקוב ולגלות שאני נמצאת כאן ברישאדאנד מס. 1 אצל משפחת קונפורטי.

מזור, דוקא המחשבה אודות הסכנה הנשקפת לה נסכה עודד מופלא במלכה. העובדה שאנשי הכנופיה, כפי שקראה להם,

התנכלו לה — הפחידה אותה כמובן. אולם, מאחר שהדבר כבר ארע נוכחה לדעת שאין זה כל-כך והרגשת הבטחון שבלבה גברה.

— רציתי לומר לכם — פתחה בקול רועד במקצת — שלא תדאגו. אל תחשבו שאני שוטה ואינני מבינה את משמעות הכתוב. נדמה לי שהבנתי אפילו, על מה שוחחתי. אתם חוששים לגורלי. אתם מפחדים שאורבת לי סכנה. אינני יכולה להכחיש את העובדה הזו, אינני יכולה להתפאר באומץ-לב. אבל-קולה של מלכה היה כעת רם וצלול — אני בוטחת! לא יצאתי מהארץ לטיול ולבלוי. בכל לבי ונפשי אני רוצה לעזור לאודט ולפרנסואו שאינני מכירה עדיין. די לי בדיעה שאלו הן נערות יהודיות על-מנת להסכים להסתכן בעבורן.

אינני חוששת! אבי אמר לי "שלוחי-מצוה אינם נזקים!" אני... אני מעפצפת על הכנופיה הזו. לא אבהל מהגירות הטפשיים שלהם. מצדי יכלו להכפיל את מספר הכרזות וה-ציורים.

— אנשי המשק ב"זיו-אור" ידעו, כנראה את מי הם שולחים — העיר מר קונפורטי בחיוך.

— ילדתי — קראה מרת קונפורטי ברגש — בכל לבי אני מקווה שיעזרו לך משמים ותצליחי. את אמיצה באמת. ושפרה נגשה, בפשטות, אל מלכה נשקה אותה במצחה והניחה יד על כתפה.

— אתך אני! — אמרה.

כאשר שככה סערת ההתרגשות הכללית סכם מסיה קונפורטי את המצב.

— עלינו להתקשר עם כל המסעדות הכשרות — רשם לפניו — ולהשאיר הודעות בעבור שושנה. לברר אפשרות של פרסום מודעה בעתונים להוזהר במעשינו!...

— לחפש את אודט ופרנסואו — הדהד קולה של שפרה.

פרק ח' בארמון

אם קננו חששות בלבן של אודט ופרנסואו, ביחס להבטחותיה של ז'אנט, הרי התבדו הללו כשראו את ארמונו של המרקיו דה פארבואה.

אכן, הפעם ז'אנט לא שקרה ולא הגזימה. הבית הגאה היה מוקף בגן גדול. במרכז הגן, בין המדשאות, פתחה מזרקה שהוצבה על כן עשוי שיש ורדרד, ערוגות הפרחים המגוונות בשמו את האויר הצח והרהיבו את העין ביופין ובצבעיהן.

לפתע התוירה אודט פתחה ואמרה:

(המשך י"ה בחוברת הבאה)

רבי יצחק אלפסי - הרי"ף

ב. לנדוי

אחד מבעלי התוספות העיד עליו "שילאה בן אדם לחבר חיבור כמוהו זולתי ש" שכינה היתה שורה עליו", ואילו אחד מבני הדור שאל שאלת חלום בנוגע לדין מסוים אם הלכה כמו הגאונים או כרי"ף התחלק עליהם. והשיבו לו מן השמים "ואת בריתי אקים את יצחק", הוא שמו של הרי"ף שהלכה כמותו.

בימי זקנתו קמו עליו מלשינים והוא נאלץ לברוח לספרד. אף שם נמנה בין מנהיגי הקהילה היהודית ומכוני דרכה. את כל חייו הארוכים ואת כל כחו וכשרונותיו הגדולים הקדיש ללימוד התלמוד ולהפצתו ברבים. בין חכמי ספרד של אותו זמן אין כמעט למצא טפוס של חכם בדומה לו.

לרוב היו החכמים עוסקים גם בפיוט וכ" שירה ואילו הוא היה "בעל מלאכה אחת" עסק בתלמוד ובפרושיו. במשך השנים עלה ונתעלה בידיעותיו, עד שהוכר לגדול הדור והיו מרבים לפנות אליו בשאלות מכל קהלות ספרד ואפריקה הצפונית.

בחיבור ספרו היתה לפניו מטרה כפולה להשמיט את דעות החכמים שלא נתקבלו להלכה, להוציא מתוך התלמוד את כל החומר ההלכתי, לקבוע את פסק הדין ולתת בידי הזקוקים לכך ספר פסקים מקיף וכולל וכן לעשות קצור מן התלמוד ולהקל על הלומדים. פעמים רבות הוא גם מפרש את המאמר שהוא מביא כדי להקל על הלומד, אך על פי רב פירושיו קצרים ויש שבשתיים שלש מלים שהכניס, באמנות גדולה, לתוך דברי התלמוד מתפרש הכל. לפעמים אין אתה עומד על חוספה זו רק מתוך השוואה עם התלמוד עצמו.

בעוד ארבעים ושמונה שנים, בשנת תשע"ג, תמלאנה אלף שנים להולדתו של אחד מגדולי הפוסקים, שעמדו לחם ליש" ראל לאחר חתימת התלמוד — רבי יצחק הכהן אלפסי מעיר פאס שבמרוקו. בקיצורו הוא נקרא, "רב אלפס", או בראשי תיבות "הרי"ף — הרב רבי יצחק אלפסי.

לא רבים זכו לכך שדבריהם יהיו מצורפים לגמרא עצמה. אך עוד לפני מאות בשנים כאשר החלו להדפיס את ה"גמרות" הראשונות בערי ספרד ואיטליה, צורף ספר ההלכות שחוברו על ידי הרי"ף לגמרא.

הספר שחובר על ידו אינו פירוש על הגמרא, כמו פירוש רש"י, או בירורים יסודיים להבנת הגמרא, כמו קטעי התוספות הנלוים לדפי הגמרא, אלא הוא מהווה מעין קיצור הגמרא, כלומר סיכום ההלכה הפסוקה, המחייב את האדם לנהוג לפיו, לאחר ליבון דברי התנאים, האמוראים והבאים אחריהם.

הרי"ף נולד בעיר קלעה חמאד (היום נשארו ממנה רק שרידי חרבות) אשר באלגיר מחוז קוסטנטינה. הוא למד תורה בישיבות קירואן והיה תלמידם של רב נסים ורב חננאל, לאחר מכן הקים ישיבה והרביץ בה תורה לתלמידים הרבים שנחרו אליו.

משמאל: סימטה בנטו הישן של פאס-טוניס.
למטה: בית כנסת חדש ונאה בטוניס.

מאז ועד היום לא חדלו לומדי תורה לעסוק בספרו. גדולי ישראל בכל הדורות מדקדקים בכל אות ואות מדבריו ומתוך דיוק דבריו הם מסיקים מסקנות להלכה. לאחר פטירתו לוכדו כתב המשורר ר' יהודה הלוי את המלים הבאות: "הרים ביום סיני לך רעשו, כי מלאכי האל בד פגשו, ויכתבו תורה בלוחות לבך". על מצבתו חרוו את השבחים הבאים: "ראש הראשים ואלוף הקדושים, חכם חרשים וקודש קדשים".

הבודדים שנבנו על ידם הוקפו חומת מגן להגנה, והמתיישבים נקטו את כל האמצעים להגן על בתיהם מפני התקפות השכנים. בתי שכונת "מאה שערים", שכולנו מכירים אותה נבנו כעין חומה סגורה שהקיפה את השכונה, ורק דרך השערים אפשר היה להכנס אליה. בלילות נסגרו השערים ושומרים הופקדו לשמור עליהם לא רק בפני גנבים שהתנכלו לרכושם, אלא גם בפני אויבים שהתנכלו לחייהם.

הפעם נספר על פרשה אחת בתולדות ירושלים שאינה ידועה לרבים מכם וירושמי תולדות הישוב השכיחו אותה, עלינו לזכור שהישוב התרחב על-ידי היהודים התרדים, והם הם ראשוני פורצי חומות ירושלים, והם הם ראשוני מיסדי המושבות החקלאיות בישוב החדש, כגון פתח תקוה וכו'.

בד בבד עם מוסדות התורה והחסד ובתי האולפנא שהוקמו ע"י תלמידי הגר"א מיד עם בואם לירושלים, נתארגנה על ידם גם ה"גברדיה". זו היתה אגודה חשאית ראשונה להגנה ולשמירה על הישוב מפני השכנים המוסלמים, שלא ראו בעין יפה את שובם והשתרשותם של היהודים בעיר הקדש.

מעטים וספורים היו אנשי ה"גברדיה", שנקראה בשם "שערי צדק" בראשיתה, אולם הם היו מטובי העם ומנהיגיו. כשהחל הישוב האשכנזי להתארגן, וראשי העדה ניגשו לקומם את הריסותיו של ביהכ"נ

על חומות ירושלים הפקדתי שומרים...

המרכזי בחורבת רבי יהודה החסיד, שנחרב בשעתו ע"י הנושים המוסלמים, קמו הש"כנים בני הבניהם של המחריבים דאו והפריעו לבניה, וגם לאחר שהוסרו הקשיים הפורמליים והושג ה"פירמאן" הדרוש מאת הגורמים השלטוניים, ביצעה כנופיית ה"פורעים התקפה זדונית על הבונים, ומספר הקרבנות בין היהודים היה רב: שלשה הרוגים ו-11 פצועים קשה.

התקפת הדמים גרמה אמנם להפסקת הבניה למשך שנים מספר, אולם לאחר מכן בשעה שראשי העדה החליטו לגשת לחי"דוש הבניה יכלו כבר אנשי ה"גברדיה", שהתארגנה בינתיים, להשיב מלחמה שיערה ובהתקפה השניה לא היו נפגעים בנפש מבין הבונים, מחוץ לכמה פצועים והבניה נמשכה.

(המשך בעמ' 15)

השקט שלפני הסערה — סמטה ברבע היהודי של העיר העתיקה.

ימיה הראשונים של העיר החדשה — ימי ה"גברדיה"

ב. לנדוי

רואה אלא גבעות סלעים פראיות, ללא עץ וללא שיח.

רק לפני כמאה שנה, כאמור, החליטו ראשוני החלוצים מבין תושבי ירושלים לפרוץ את החומה ולהתישב בשכונות החדשות.

בראשונה היה הישוב היהודי בעיר הקדש ירושלים קטן ביותר, והצטמצם ברובע היהודי אשר בעיר העתיקה, ורק לפני כמאה שנה, החל הישוב היהודי להרחיב את גבולות התישבותו, ולהתישב גם מחוץ לחומה שהיתה אז מדבר שממה.

העיר העתיקה היתה מוקפת חומה, הנראית כיום לעינינו ומפרידה בינינו לבין הערבים, ומיד לאחר שיצאת משער החומה, שהקיפה את ירושלים העתיקה, היית רואה מדבר שממה, ועד כמה שהעין יכולה לראות לא

המצור החל. הערבים חוסמים את הדרך לעיר העתיקה.

ימיה האחרונים של העיר העתיקה

18 שנה לפני הולדתה

בתפילה ובמלחמה עוסקים בני ירושלים.

כאשר הורגלנו לראות אותם עד כה, הם לוחמים בטקטיקה צבאית, ובשיטות חד-
(המשך בעמוד 10)

והיא... מופנות יומם ולילה.

מרשה לנו לירות סתם ככה. הלילה בשארנו פנים אל פנים עם האויב. אין לנו מתווכים ושומרים. לבדנו אנו עם האויב. התמודדות הכוחות בוא תבוא. הי שקט משמש להתחפרות והתבצרות, וכי הקדמה לסערה המשמשת לבוא הנעמוד בה?

זיעה קרה מכסה את המצח. ההתמודדות לא אחרה לבוא. היא מתנהלת במלוא הקצב. זו היא מלחמה ממש. היא תקפה את כל העיר. ירושלים כולה נתונה במצור. מוקפת אויבים מכל צד והעיר הי עתיקה — הרי היא בבחינת מצור בתוך

יום קיץ נהדר. שמים תכולים מתנשאים מעל לראשינו. יום אחרון הוא זה לאנגלים בארץ. הלחש עובר מפה לאוזן: היום יוצא אחרון האנגלים... היום יוכרו על הקמת מדינת ישראל... אך על כך יוכרו, כנראה באחת מערי השפלה, — לא בירושלים הי עתיקה. כאן בעיר העתיקה — הישוב דל ומצומצם. אנשים שבורים ורצוצים בגוף, אך אמיצים ברוח. משך תקופת המצור הי ארוכה השתרר כאן משטר כזה: כל הי רוצה לצאת — יצא, והרוצה להכנס — אל יכנס. אך מעטים יצאו, ואף הם חזרו. שוטר אנגלי עומד עדיין על ראש הצריח ברובע הארמנים. דייקנים הם עד למאד הי בריטים. המנדט הבריטי, ואתו יחד שרותו של שוטר זה, יסתיימו בשעה 9 בבוקר. ברם, חיילי הלגיון הערבי מחכים כבר להי מטה. ברגע שיוציא הבריטי את רגלו מן הבית — יכנסו הם. משלט מצוין הוא, הי שולט על הרובע היהודי. האנגלי קורץ אליהם בעיניו כאומר: — סבלנות, חברים, תגיע רק השעה 9... השעה 9 הגיעה. מתוגי השעון וזים קדימה. שם, בארמון הממשלה, הורידו כבר את הדגל הבריטי. בעיר החדשה צהלה ושמחה. המונים יוצאים לרחובות בשיירים וריקודים.

... אם ד' לא ישמור עיר — שוא שקד שומר

מצור. השטח כאן קטן. אם יצליחו הערבים לפרוץ את העמדות הקדמיות, הרי הם שולטים בכל העיר. והטכניקה של מלחמה זו, מעור לה היא. אין זו הסתערות של פראים,

עד הרגע האחרון לא האמינו, כי יוכל ארמון הממשלה להתקיים אם לא יתנוסס עליו הדגל הבריטי. לא האמינו להם גם, שהם יוצאים. שמא ברגע האחרון יקרה "פנציר" הם יהיו "נאלצים" להשאר כאן. יתכן, אף אנו בעיר העתיקה, היינו רוצים לשמור. אילו... אילו לא היו עומדים חיילים ערבים, — באותו מקום שבו עמדו האנגלים לפני שעות מספר.

שעת ביקח השמשות. אנשים ממחרים לבתי כנסיות, לקבלת שבת מלכתא. השבת הי ראשונה בלי האנגלים. השמש שוקעת, הי כוכבים יוצאים אחד אחד, ומכסים את הי שמים. קול יריה בודדת פולח את האויר. מאיוז עמדה גורתה יריה זו? לא ידוע. מעמדה יהודית ודאי שלא. הכדור הוא כאן מצרד חיוני, סופרים ומונים אותו כזהב טהור. וכמות הכדורים שברשותנו, אינה

בן ירושלים חוזר מהשבי מרבית-עמון.

כתב סתרים

(המשך מעמ' 8)

שות, גל אחרי גל זונקים הם להסתערות. ואנו מה? חיל כי יהרג בעמדה, אין מי שימלא את מקומו.

דומני, כי מימיה לא נודעוזה ירושלים כולה כמו באותו יום. מכריוזים יצאו ברחו בות העיר, והכריוז: העיר העתיקה ב" סכנה! המונים ממלאים את בתי הכנסיות ובתי המדרשות. שבתו המסחר והמלאכה, נסגרו החנויות. מראה הרחוב — כתשעה באב אחרי הצהרים. מקומות הקודש הומים מאדם, שופכים שיח לפני השוכן בציון, מבקשים ומתחננים בצר.

והמלחמה בירושלים החדשה משתוללת בכל עוזה. פגזי האויב זורעים בה הרס וחורבן. היוצא מביתו אינו בטוח אם יחזור חי הביתה. כמות המזון בעיר מתדלדלת והולכת. 250 גרם לחם ליום... 200 גרם. 150 גרם. אך הכל נשכת. העיר העתיקה נשאת על השפתיים. חרד ורועד הלב לבאות.

מאות פעם חזרנו על ספר תהלות דוד בן ישי. אלפי איש לא הפסיקו כל היום מל- התפלל ולהתחנן, ו"בשטיבל" הגדול של מאה שערים, אומרים תהילים יומם ולילה ללא הרף.

וכאשר עבר היום — רפה הלחץ. נעצר האויב, נסתמה הפירצה.

האויב נעצר, אך לכמה זמן? שאלה זו מועברת באלחוט לעיר העתיקה, ומשם מתקבלת התשובה: אנו מחזיקים מעמד! הכל יודעים, מה פרושה של החזקת מעמד. ישיבת פורת יוסף פונתה. הרבנים עם משפחותיהם עברו לבתי-מחסה. הרובע היהודי הולך ומצטמק, ברם, במקומות ה" מעטים שבהם אנו נמצאים עדיין — אנו מחזיקים מעמד.

הערבים מקבלים תגבורת. עיראקים, סורים ופורעים סתם, צמאידם ושוחרי-טרף ש- ברחו משכונות אחרות, אחרי שלא יכלו לעמוד במלחמה של ממש. כולם התרכזו בין חומות העיר, ועברו להתקפה. זו כבר איננה מלחמה של שני צדדים שווים בכורחותיהם, כל הדרכים לעיר פתוחות. נשק ותחמושת זורמים ללא הפסק אך הכל רק לצד אחד. והצד השני, — כל כדור נורה, אבידה שאינה חוזרת היא!

"קרבות פנים אל פנים, קרבות-רחוב", — אמר לנו האלוטאי, "מעבר לקו בעיר ה" עתיקה". "האם תחזיקו מעמד? עד מתי תוכלו לעמוד באש?" השאלה מרחפת ב-

הכתב העברי העתיק

הבה נלמד לכתוב בכתב סתר — כתב בו כתבו אבותינו עד לפני 2300 שנה בערך. בגמרא מכנים כתב זה בשם "כתב דעץ" ואבותינו השתמשו בו עד אשר עלה עזרה הסופר ושינה את הכתב לאותיות שאנו כותבים בהם היום — האות בה נכתבות שורות אלה — ושמו "כתב אשורי".

לאחר שנלמד להשתמש בכתב זה — והלימוד

קל ביותר — נבין את דברי הגמרא האומרת כי אם לוחות הברית נתנו בכתב אשורי — היו האותיות ם ו־ס תלויות בנס (שהרי הכתב חרות על הלוחות מזה ומזה, והאות ם שהיא עיגול נשארת בלא חלק שיחבר אותה אל סביבותיה), ואילו לדברי האומר שהלוחות נתנו בכתב העברי העתיק — היתה האות ע תלויה בנס.

צורת האותיות											
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל

ועכשיו קראו את הכתוב כאן:

אֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנִי וְכָל יִשְׂרָאֵל
אֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנִי וְכָל יִשְׂרָאֵל
אֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנִי וְכָל יִשְׂרָאֵל
אֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנִי וְכָל יִשְׂרָאֵל

מרעים קולו של רב ישיש, ונפשו שותחת דם — אם רצון הקב"ה בכך עלינו להכנע, ולהציל את הנפשות. כשירחם עלינו ה', ישיבנו על אדמתנו ונחלתנו, אל תעמדו על הדם!

— האם נוותר על העיר העתיקה משוש תפארתנו? הנפקיר את עשרת בתי הכנס- יות ובתי המדרשות, את מאות ספרי ה" תורה ואלפי ספרי הקודש לשבי ולביוה? הנפרד מהכותל המערבי, המקום ששכינה לא וזה ממנו? — שואל שני ועניו זולגות דמעות — אולי ירחם ה'? תשועת ה' כהרף עין. אם נעזוב הפעם את העיר, והיתה זו בכייה לדורות, לעולמים! —

— ומי יוכל לערוב לנו — מחזה את דעתו אחד הרבנים, שרבות פוגרומים ראה בחייו — כי אם יכנעו יצילו את חייהם? האם אפשר לתת אימון באספסוף צמאידם? והמציאיות — עשית את שלה. באותן שעות שבהן ישבו והתלבטו בשאלה זו, כבר הייה שם בעיר העתיקה אחרי הכל, נחתם כתב-הכניעה, אלף ותמש מאות איש גיצלו, והעיר העתיקה נעובה לנפשה.

הנכנעים, בצאתם את העיר, נשבעו, לא לשכוח אותה לנצח, לשוב אליה בעזה"י בשיבת ציון ברינה, ולהקימה כעיר כלילת יופי משוש כל הארץ.

י. גליס

אז, כל תשובה אינה מתקבלת. נפסק הקשר. התשובה "אנו מחזיקים מעמד", לא באה הפעם.

ובעיר החדשה נמשכים מאמצים קדחניים להפסקת האש. כולם חדורי הרגשה, כי זה לא יחזיק מעמד זמן רב. כל שעה עוברת מוסיפה על החללים. אם לא תבוא הספקת אש מידית. — מי יודע מה יקרה, מי יודע אם לא יהיה מאוחר.

מה עושים? מה עושים? — זו היא השאלה הנשאת על שפתי כל. להכנע, או להמשיך ללחום? לקבל את תנאי הערבים, או לדר- חותם? וכלום אפשר לתת אימון בערבים, כי יקימו את תנאי הכניעה? מי יוכל להשיב על כך. מי הוא זה ענק הרוח, אמיץ הלב, אשר יוכל להשיב תשובה ברורה — ליד שולחן אחד הם מסובים. רבנים וזקנים, בני תורה ודעת וראשם שוחות מתלבטים בשאלה, שאין עליה פתרון. הם עומדים בפני הכרעה גורלית, שהדה ישמע בכל הדורות ובכל הזמנים, היצו על בני העיר העתיקה להכנע, או להמשיך במלחמה? מתקשרים עם המטה, גם בפייהם אין כלום. "המצב הוא ללא שנוי" — עונה האיש.

— "אנו מחזיקים מעמד".

— אלף וחמש מאות איש נמצאים בסכנה, איש ואשה טף וזקן, ואתם מחזקים? —

מיהו גיבור?

ישראל שפיגל

כזו שניה לפני המוות, קורירוח ועוד גבורה שכוה — דומה שלא היה ואינו בנמצא אצל שום עם. איפה מבט רוחי החינה של לקוח למות? היכן דמעה, למחות של מי שנאחו עוד בצל של תקווה? ואותו יהודי, אין להטיל בהשתייכותו לאותו סוג של יהודים יראים ושלמים בתכלית, זקן מאפיר מעפר את פניו, ומלוא החן היהודי המוכן פורץ בזוהר גדול משתי עיניה הענק שלו.

אמרנו שאינו מזוללים באותה גבורה ומסירות על שמירת הארץ, ואכן יהודים שכל-כולם היו התגלמות של מסכת גבורה עילאית — לא הונחתו גם חלק וצד זה של גבורה. אני עצמי נמנה על משפחה שאבותיה עלו ארצה לפני 115 שנה. אותן שנים, לא היתה העליה ברורה מראש כי בארץ לא מוכן להם שיכון-חיים, פרנסה בטוחה, והכל-מכליל, עלו באנית-מפרשים, הדרך היתה נמשכת חדשים, חוץ סכנות מרובות, ואילו בארץ זקלעו לחיי עוני וצער, חיים של הסתפקות בקב חרובים משבת לשבת.

אותם יהודים ראשונים שעלו ארצה, הם שהניחו יסוד לישובה מחדש של הארץ; הם שפרצו את גבול הישוב היהודי מעבר לחומת ירושלים והקימו בתוכה שכונות חדשות, כמו: משכנות שאננים, מאה שערים, מזכרת-משה, כנסת, זכרון-משה ועוד שכונות רבות.

אותם יהודים, הם שהניחו יסוד להתישבות יהודית חדשה בכלל בארץ ישראל, הם יסדו את פתח תקוה, יסדו את חדרה, הקימו את ראש-פינה ויסוד-המעלה, הם נטלו חלק גדול ביותר בהקמת ישוב מושבות הבארון, מי ימנה את מסכת עלילות-גבורתם, גבורת פיסית שכל יצירתה מ-גבורת הרוח, מיריעת הערך האמיתי של חיי ארץ ישראל, חיים של תורה ומסורה, חיים של מצוות וקידוש-השם בכל רגע מביד שעות היממה.

הגוי: "לא, אצלי זה לא ילך, זה ענין פנימי ואני תוהה לדעת מנין המקור לזה..."

זו היתה דוגמה של גבורת יהודי פשוט, לזכור תמיד ולדעת בכל עת-יגון ושעת-צרה כי יש סעם לחיים, כי יש סיבה להתחזק בסבל, כי יש מקום להתחזק מעמד שכן יש עתיד לעם, יש תקווה ואחרית, וכל הסובב אותו בהנה הוא ברחלוקה ועתיד לעבור.

אם זו היתה הגבורה בימים "רגילים", הרי שבי-עמים התבלטה בימי עברה וזעם, בני דור השואה יודעים לספר על מעללים נאפדי-גבורה בימים הקשים ביותר. גבורת האדם האמיתית נבחנת בכוסר העמידה המוסרי שלי, אין זו חכמה רבה להיות מוסרי והגון בימים שהכל כשורה. המבחן האמיתי הוא בימים של מצוקה, ואכן, אותם מאות אלפי יהודים שומרי התורה והמצוות, הם שידעו בימי השואה לתת את הדוגמה הנעלה ביותר של עמידה במבחן. הם שמרו בשארת-כוחם על ההלק האלקי שיש בכל אדם. הם ידעו לשמור על צלם האלוקים ודמות-האדם. הם קיימו מצוות, היו רבים שאף למדו תורה למרות כל הסיכון הכרוך בכך, הם לא נכנעו ולא התבטלו בפני הקלנס הנאצי.

הרושם העמוק ביותר שנשבע בי, מקריאת יאורי וצילומי השואה, היה מתמונה נוראית-הוד של יהודי, בעל מראה עממי, יהודי שיכול היה להיות נגר, נפח אופה ואולי שואב-מים, העומד זקוף קומה, כולו חיוך-שליביטול כלפי הנוגשים — מול קלנס נאצי המכחך מולו רובה טעון, וזה היה ללא ספק הרגע האחרון לחייו שלחתי-נפש

הגלות — ככל שהיא נזירה קשה ונוראה, גזירה עליה לא פסקנו מלשפוך דמעותינו בכל תפילת-חינו ותחינותינו, היו לה גלויים חיוביים, לא מצד עצמה, אלא מצד זה שעם ישראל ידע להתקיים בתוכה בגאון כעם עצמאי ובעל ריבונות במלוא מובנו של המושג. ריבונות התורה הלכה לפניו והאירה לו את דרכו בכל המחשכים, הוא ידע להתאים גם את הגלות לתנאים הנדרשים לשם קיום כל המצוות. המאור שבתורה הפיה בעם רוח של מסירות-נפש וגבורה רבה. כן, גבורה, בכל מלוא המושג.

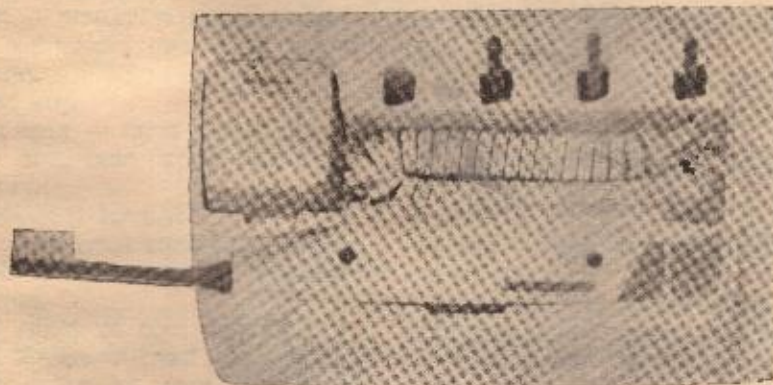
גבורת-גוף — אינה מן התכונות הבלתי-מצויות: זו תכונה המצויה בעמים מרובים, ובכל המלחמות שישנן בעולם — ישנם גיבורים רבים, יש עמים שלמים שקריאה-אופי הבולט בהם זו הגבורה ללא חת, התנדבות, מסירות, אומץ והערפחד. אין אנו מטילים ספק שזוהי גבורה, אך היהדות חידשה בעולם מוד חדש בגבורה, מוד ממצה יותר, מוד שהוא נקודת-התחן של הגבורה האמיתית. זוהי גבורת הרוח, הגבורה ל-החזיק באמונה ולקדש שם-שמים תחת עיניים מרים, מול יסורים נוראים ותוך סבלות וגזירות ונגישות.

מלחמה מסורה על שמירת מולדת היא ללא ספק גבורה, אך הגבורה האמיתית היא זו הגלומה במלחמה על שמירת קנייני-רוח וגבס-אמונה. וב-מלחמה הזו עמד עם ישראל בכל אלפי שנות הגלות בגבורה העילאה ביותר. אותו יהודי פשוט, שעסק במקצוע עובד, שנדחק לקרן-זווית של חיי הכלכלה והפרנסה — גבור היה יותר מכל שאר גיבורים, שעיקר הצטיינותם היא על שרירים ועל ממדי-גוף.

שמעתי פעם מחסיד ישיש מעשה שנכח בו הוא עצמי. זה היה באחת מעיירות פולין. בליל שבת נתאחד לצאת מעט מבית-הכנסת. בדרכו לביתו פגש הוא באחד הפקידים הגבוהים של הרשות המקומית עומד רכון ליד חלון ביתו של עגלון יהודי וכולו אחוז סקרנות. הוא לא יכול להתאפק וניגש אליו בשאלה: מה אתה סקרן כל כך? הפקיד נדהם לרגע כאשר "נתפס", אך מיד חזר לעצמו והשיב: "איני יכול להבין כיצד יהודי זה שכל ימות השבוע כל יגון-העולם שפוך על פניו, ומשמגיע ליל-שבת הוד של מלכות מהלים את היגון וכולו קורן שמחה". השיב לו היהודי, והלא גם אתה יכול לעשות כך. פרוש מפה לבנה על שלחן, העמד עליו פמוסים ונרות דולקים, שים בקבוק יין ואכול ארוחה טעימה. השיב לו

חיים חשמליים

בעתיד הקרוב לא נצטרף לזוו מהמקום, את הכל יעשו לנו המכשירים החשמליים. חנה, לאחרונה המציאו מברשת שיניים חשמלית. מה יתרונה על המברשת העתיקה? — איננו יודעים. אבל... אך, כאשר נשלח איזה אוטומט חשמלי במקומו לבית הספר...

נבחן כתע!

ולאחר מכן החלו ה"מתורבתות" שבחבורה לצאת לדרך. כמובן, אל אותה כתובת עצמה אל גברת רונן. אנחנו כמובן היינו ללא מטפחות מרופ-טות, והתיק שאחזנו בידינו היה מרשים למדי.

שלום. הצגנו לפנינו את כרטיס העתונאי ואמרנו כי ברצוננו לראיין אותה ולשאלה שאלות מספר.

— בבקשה, בבקשה — החלה גברת רונן לגלות אדיבות יתר, הכנסו.

הרבינו לשאול. בת שיחינו ששה להשיב ואנחנו נקמנו את נקמת ה"אין לי זמן" שבגללו טרקה את הדלת לפני שולמית.

השיחה התגלגלה עד שנשאלה — מה דעתה — מהי מדת האדיבות של הצבור שלנו בכלל והנוער בפרט.

הו, הו, התלחבה הגברת, המצב גרוע. מאד גרוע. רק חוצפה.

הודינו — ויצאנו את המקום. בשלישית —

שוב יצאה העוורת. וגכנסה לבנין רחב מידות ששכנים מספר גרים בו.

— עוורת? — לא. אני אינני צריכה, אבל השכנה...

השכנה היתה ענינית מאד.

— מה את לעשות? — שאלה.

— הכל! — שולמית לא התענהה — נקיון, גהץ, כביסה וגם לשמור על ילדים.

— הם — כחכתה הגברת בגרונה ונעצה עינים בתיק המרופט — את לדעת זאת לא עבודה מקצוע, לא יש משלמים הרבה.

אבל אם אני מרוצה, את קבל גם בגדים בפאסון או תיקים שאני לא צריך.

שולמית הקשיבה בעינים מושפלות. נדמה היה לה שהנה היא כבר מתקבלת לעבודה.

אך, לפתע, בקע קול גבר מתוך הבית. הוא אמר דבר-מה בהונגריה מתנגנת. וה-

אשה השיבה ב"איגן" ארוך ומתמשך.

— באיזה שפות את לדעת?

— שפות? — התממה שולמית — מה אני מוכירה? אני יודעת שפה של ספונגיה.

— והונגרית? — בקשה הגברת להאחו בקש.

— יודעת רק לשמוע.

— אצלנו בית הרבה אינטליגנטי, אי-אפשר לא שפות. עברית ספונגיה לא מס-

פיק — הגברת נאנחה, גכנסה פנימה וסגרה את הדלת.

הענקנו לגברת לא מספיק בעברית והח-

לטנו ליסד אולפן להונגרית קלה. אך שולמית עדיין לא די לה.

היא נסתה את מזלה ברביעית. הפעם ברח' מטולדה מס' 38.

את הדלת פתחה נערה, וקבלה את עוז-רתנו בשלום צברי ולבבי ביותר, הכנסי בבקשה. העוורת שלנו נכנסה.

שבי — שלנו ישבה. מה רצונך?

— לא, כעת אינני צריכה, אך יתכן שאצטרך בקרוב. אולי תשאירי לי את כתוב-תך — הציעה באדיבות. אם אדע על מקום עבודה, אכתוב לך. ה"עוורת" שלנו מאנה. היא הודתה לה על קבלת הפנים החביבה ויירדה את המדרגות.

"מסכנה" — כנראה חשבה גברת אלון בלבה. אך יחד עם זאת, אין מה לומר שהעוורת המסתורית עוררה חשד מה, משום כך עקבה אחריה דרך המרפסת וראתה אותה עוזבת את הבנין בצעדיה המהססים. יש לעיין בסיפוק — גברת אלון עמדה יפה במבחן.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אמר את האמת —

ישאלו אותך שנים "היכן רחוב התרבות?"

— האחד יהיה זמן מגובן שקרטי מגבן-סיד נראים מכל צד. והשני אדם לבוש הרר הנוהג במכונית מפוארת — למי תענה באדיבות רבה יותר, לדמות המסכנה —

או לדמות המהודרת?

אם התשובה תתאים למקרה השני, הרי שהתנהגות "כיסופי", או בלשון משופה יותר — אתה פתח רכובן המתפעל מפאר חיצוני.

כמה פנומים יש בחברה שלנו? הרבה, הרבה מאד.

זאת נובחנו לדעת במבחן האחרון שערבנו. האזור — מפואר לכל הדעות: בית הכרם, השעה 4.30. אחר הצהרים ביום רביעי.

ניסינו ל"צוד" משהו ברחוב, אולם לא הצלחנו. מספר האנשים המסתובבים בסביבה נאה זו הוא אפסי. כאן נעים במכוניות פרטיות. לכל היותר מטילים כלב-לבים לאורך הכביש להנאתם הרבה.

החורשה המצילה הנמצאת במקום נקבעה כנקודת מוצא.

ישבנו ותכננו את פרטי המבחן.

א. שולמית יוצאת לדרך. לפני כן לא שכחה לחבוש לראשה מטפחת ראש, לא חדישה ביותר, משקפים כהים ומעוררים רחמים, ובידה הימנית נטלה תיק מרופט.

היא עזבה את המפקדה.

בצעדים הססניים יצאה מ"החורשה" וחצתה את הכביש.

ליינו אותה במבטים ועקבנו היטב אחר המתרחש.

רח' כרמון מס' 10 — התנוצץ לו שלט. שולמית דפקה על הדלת של הקומה הראשונה — אין עונים.

למעלה — קומה שניה. נביחת כלב הב-ריחה את שולמית וחיש הגיעה לקומה השלישית.

משפחת אלון.

תתנהג יפה? — תורוק אותי בחרפה?...

על כל פנים, לאחר הצלצול בפעמון נפתחה הדלת.

ת-סל-חי לי גברת...

אולי... את צריכה עוורת במשק בית?...

מלמלה שולמית קטועות כנערה אוטללה וקשת-יום.

נכמרו רחמיה של גברת אלון על אותה נערה, שיצאת לה לחפש עבודה. אך מה אפשר לעשות אם גברת אלון איננה צריכה עוורת?

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

אך עדיין לא גמרנו. רח' החלוץ, וילה. גינה רחבת ידיים עם עצים מצילים, בקיצור — לפי הרושם החיצוני — נאה למדי.

חווה דעתך

(2)

שוחקת ומניחה לברכה להענש במקומה? אם מעשה זה אינו הגון — מה צריך כל תלמיד בכיתה לעשות כאשר הוא רואה מעשה לא הגון הנעשה בקרבנו? בדאי שהפתרון היפה ביותר הוא זה של חנה ברגר, המציעה לפנות ליעל ולומר לה שתודה כדי שהמורה לא תעניש את ה"חפה מפשע". במקרה כזה יתכן שהמורה לא תעניש את יעל — כי הודתה על ה"אמת", אך גם אם תענש, עליה לשאת בתוצאות-מעשיה.

ולסיום: ישראל גוברשטיין, יהודה גלבר, רבקה חרד ע' טגנהויז, חיים יעקבזון, אברהם ניהוז, חנה סורסקי (מכתבד ה"ראשון הגיע באיחור רב!) וחנה קונשטט — מדוע לא כתבתם? אתם, וחוקרים הרבים האחרים — הרינו מחכים לתשובתכם ל"חווה דעתך" מספר 3.

שפוסק בעל "הפץ חיים" בספרו "הלכות איסורי רכילות" כלל ט'.

חנה ברגר, בני ברק.

לסיכום: הטענות נגד נועה היו כי אל לה להתערב בעונש שברכה תקבל, או כי היתה צריכה לומר למורה כי אחרת שב"ח את העציץ ולא לנקוב בשם. שאלה אחת לא נשאלה, ונראה כי היא העיקר: האם יעל עושה מעשה הגון בכך שהיא

נביא כאן כלשונם שהגיע כתשובה ל"שאלה בחווה דעתך מספר 2.

אני חושב שצמח צודק, כי הלא אפילו אם ברכה היתה נענשת אם יעל לא היתה מלשינה, אבל זה לא גורע מעצם האיסור של "ולמלשינים אל תהי מקוה", ועוד, זה איסור של רכילות. והי דעתי אבל לא הלכה שכך באמת הדין.

מנחם פרוכטר, בני ברק

צמח אחיה של נועה צודק. נועה הלשינה. היא היתה רק צריכה לומר כי לא ברכה עשתה זאת, ולא לומר מי עשתה. היא הלשינה!

מחלה פאלור, קוממיות

חווה דעתך 3

בקשה ממני ללחוש לה. לא רציתי ללחוש, חוש, כי לא רציתי לעזור לה לרמות את המורה.
— ומה אכפת לך אם היא מרמה, את צריכה לעזור להכרה בשעת מבחן?

נועה שמה מבית הספר ועל פניה חיוך מרומם.

— מדוע את כל כך שמחה? — תמחה יעל.

— עשיתי היום מעשה טוב, למרות שה-

לעומת אלה היו טענות אחרות: לדעתי צדקה נועה בכך שמסרה למורה כי יעל היא זו אשר שברה את העציץ, גם משום שזו האמת, וגם משום שהגנה על חברתה החפה מפשע. למקרים כאלה אי אפשר לקרוא מלשינות, כי מלשינות היא רק מסירת ידיעות לשלטונות ומסירת דברים למורה אינם הלשנה אלא עזרה.

תמר רקובסקי, ירושלים.

לדעתי נועה צודקת ואינה מלשינית, כפי שטוען צמח, כיון שהמורה חשדה בברכה שלא עשתה מאומה במקום ביעל, וברכה היתה מקבלת עונש לא לה.

איטה רוסגולד, ירושלים.

דעתי שנועה צודקת בזה שמסרה למורה את האמת כדי שלא יסבלו החפים מפשע. אבל קודם היתה צריכה לומר ליעל שתודה על שבירת העציץ, ולהזהירה שאם לא תודה תספר היא.

ואין בזה מלשינות, כי המלשינים נקראים אלה שהלשינו על ישראל בגולה, וגרמו על ידי כך צרות. וגם איסור רכילות אין בזה, כי המספר מתכוון רק לתועלת, כמו

— אין זה נאה לרמות, ואי לא לעזור לרמאות. זה ממש אסור!
חווה דעתך

מי צודק, נועה או יעל? את תשובתך המנומקת שלח תוך 10 ימים לפי הכתובת "חווה דעתך"

חברה שלי כעסה עלי.
— מהו המעשה? — שאלה יעל בספר רבות.

— היתה לנו בחינה קשה. ברכה, היושבת לידי, לא ידעה להשיב על אחת השאלות,

ספר מענין גורם צרות

ספר מענין גורם צרות

— איזה ספר מענין! מותר לקרוא? —
שאלתי את חברתי.

— קחי בבקשה.
לאחר שניות מספר כבר שקעתי בקריאה
בלי לראות כלל את המתרחש סביבי. עיני
מורדות, פי פתוח לרווחה ומצתי חרוש
קמטים.

תוך כמה שעות הגעתי לסוף הספר. — מה
השעה? — נרקעתי בבהלה.

— אוי ואבוי! — קראתי, הן כבר כל כך
מאוחר ואמי הזהירה אותי לבל אאחר
טרקתי את הדלת בחזקה, ורצתי כל עוד
נשמתי בי הביתה.

ברם הבית היה... ריק.
לא הספקתי לזוז ופתאם הופיעה אמי כ-
שהיא נושמת ונושפת בחזקה.
— היכן היית? — שאלה — הרי כבר
הפסתיך בכל עיר.

... האם כדאי היה לקרוא את הספר ולקבל
את הענש החמור שהטילה עלי אמי?

ברמלה ברור
טבריה

כוונתי היתה טובה

— לכי לך פתיה, הלבנות אותי באת?
הלאיש מקבץ נדבות תחשביני, בשעה ש-
ישבתי בפניה לנחם מעיפיות?

— מ... מ... וגמגמתי, לא ידעתי מה ל-
השיב, על מה ולמה צעק עלי? האם לא
נחכוונתי לטובתו, כשהנחתי בכף ידו ה-
פשוטה מטבע? ! הרי גם לבוש הבלויים
שעליו תוכיח כי הוא מקבץ נדבות.

מה חטאי ופשעי כי העליבני, גער בי וירק
בפני? הן רק את טובתו דרשתי בחשבי
כי דל הוא, כשהרהורים אלו על לבי עזבתי
את המקום, כשכל הקהל מלווה אותי
במבטי בוז ולעג.

שולמית חדר

כתה ח' פנימית וינגרטן

פחדתי פחד שוא

ישבתי וספרתי לאחותי הקטנה ספור. ב-
אותו ערב בו נשארנו שתינו לבד בבית.
לפתע, שמעתי דפיקות במטבח. לא שמתי

חנה צ'צ'ין

תל-אביב

הפשתי את כוונתי

של אליהו הנביא (זת"ע)

וכך קרה לי: בא אלי סבל ועל שכמו כסא
בעל שתי קומות, מהודר, מרופד ומכוסה
מעטה של נילון כי גשם שוטף ירד בחוץ.
— סליחה גבירתי — שואל הסבל —
היכן מתקיימת כאן ברית מילה? בעל
הברית הזמין אצלי כסא עבור אליהו
הנביא וזכותו תגן עלינו ועל כל ישראל.

אותה שעה נוכרתי שבשבת העברת הכריוו
בבית הכנסת שמי ^{לפי מוסר} מוסר את הקהל
לברית מילה בכתובת זו וזו.

הסברתי לסבל את הדרך ושכחתי את הענין
לחלוטין.

אחרי זמן קצר אני יורדת לרחוב ומה
רואות עיני: הסבל המסכן עוד עומד עם
הכסא המכובד שמשקלו לא היה קל כלל

לב להן, והמשכתי בספור, לאט לאט נרדמה
אחותי ואני נשארת ערה לבדי. שוב שמע-
תי את הדפיקות במטבח. ישבתי בלי נוע
במקומי. לא ידעתי מה לעשות. לא העזתי
לזוז ואף לא להתכופף כשנפל לי העפרון
מהיד, כך ישבתי ללא תנועה עד שסוף סוף
שמעתי את צעדיהם של הורי העולים ב-
מדרגות גם אז פחדתי לקום ממקומי ולפ-
תוח את הדלת.

רק כאשר הם כבר היו בבית (לאחר שפת-
חו לבד) העזתי לראות מה קורה במטבח.
לא האמנתי שטיפות המים המטפטפות
מהברז הבלתי סגור עלולות לגרום לפחד
כזה.

נחמה קורח
רמת-גן

לא פקפקתי

אתמול עברתי ברחוב, ראיתי ילדה עניה
יושבת בצידו של הרחוב ובוכה. נגשתי
אליה ושאלתי אותה: למה את בוכה?
והיא ענתה לי בבכי שהיא רעבה.
בכיסוי היו עשר אגורות אותן קבלתי מאמא
כדי לקנות ממתק.
לא פקפקתי ונתתי לה את הכסף שתקנה
לה דבר מאכל.

ערינה מליריך
כתה ב' רעננה

ועיקר ומחפש עדיין את כתבתו של בעל
הברית.

הודותי ורצתי לכתובת המשוערת כרם
לאכזבתי ראיתי שהכל שם סגור ומסוגר.
בינתיים מצא הסבל ברחוב אדם אותו שאל
לכתובת, היה זה בעל הברית עצמו, הוא
לא ידע שהביאו לו את הכסא יום לפני
הברית.

כשרציתי ללכת שמעתי פתאם קריאות —
זה לא הכסא שאתה הזמנת, הכסא צריך
להיות אצלנו, גם אצלנו יש השבוע ברית
מילה!

משרצה הסבל להביא את הכסא לאשה
שקראה לו — לא ותר בעל הברית ועמד
בשלו. כל-כך קשה היה למצוא את
"כתובתו" של אליהו הנביא ואמרתי להם
לנצל לכל הפחות את הודמנות היות הנביא
בתוכנו ולבקשו להחיש הגאולה במהרה
בימינו אמן.

שמות הפותרים נכונה (גליון 10)

ירושלים:

הגיה קלפהולץ, לאה עמבר, יצחק לנדא, חסיה הולס, ישעיה רוטנברג, רבקה יודי-קין, חיה ורחבה פרוינד, רבקה טיברג, רחל לב, מרים וינגולד, רחל פישביין, הגיה ברים, יצחק קנופף, מרים רוזנצויג, לאה פינקל, שושנה שפירא, רותי וינשטוק, זלדה נחשי, (אכן זה היה קריא ובדיון) יוסף לוי (סדר רב) צביה ורחל אוירבך, דבורה בן-יצחק, אמונה פלאי, חנה מגדל-סון, שלמה פולק, יצחק מאיר ורחל בלייברג (נאה מאד) מרדכי ופרנדה וינשטוק, חנה דויטש, (חבל!) אסתר המבורגר, חנה מגדלסון, בן-ציון אורחי, אברהם שמעון בורשטיין, רבקה שטרנברג, רותי אביהוד, ציונה רודל, יוכבד רודל, חיה פרצוביץ.

תל אביב:

חנה גליקסברג, מרדכי ויעקב פריד, דינה ויהושע קופמן, אברהם מרדכי אליה, חנוך גליקסברג, אריה רבינוביץ, שושנה אהרן-גוב, צביה רחמילביץ, שמעון קוטובסקי, יהודה הירשמן, חנה הרשקוביץ, לאה ברודצקי, יפה שמעון.

(המשך מעמוד 8)

הנשק הדרוש הובא ע"י ר. שמריה צוקרמן ששימש ברוסיה כקבלן להספקה צבאית והודות לקשריו אלו הצליח להעלות אתו שתי תבות כלי זיון להגנת הישוב, אף שרות מודיעין עמד לרשות אנשי ה"גברדיה", ובספרי החשבוניות של הועד הכללי נזכרים בתסוואה כמובן, התשלומים ששולמו לפלחים מודיעים.

"הועד הכללי" שעמד בראש הפרושים, ובתוקף מעמדו זה שימש כמוסד המרכזי של הישוב הירושלמי, טיפל בין היתר במימון ההוצאות הקשורות בארגון ההגנה היהודית וכן השתתף בהוצאות ההגנה גם ועד הפקידים והאמרכלים של אמשטרדם, שסייע לביסוס הישוב היהודי בארבע ערי הקודש: ירושלים חברון, טבריא וצפת.

אם בימים כתיקונם היה צורך בהגנת החצרות היהודיות מפני הפורעים, הם בימי אידיהם של השכנים, כשהרוחות הש"ת תלהבו היה חשש להתפרעויות המוניות ובמקרה הטוב ביותר לפגיעות ביחידים עוברי אורח, הרי תפקיד חשוב נועד ל"גברדיה" עם פריצת החומות והתחלת בנייתן של השכונות היהודיות מחוץ

בני ברק:

אברהם מרדכי נייחויז, דינה קליין, אילה זלושינסקי, רבקה פורגס, דבורה גולד-שטיין, דתיה כהן, ריקי גרדיו, דבורה עציוני, (סדר למופת?) שרה מן, חדוה וינברג, דבורה ריסנר, דינה קליין, אליהו אליעזר יעקובזון (כתובת ?) אסתר עמנואל, דינה ברמן.

פתח תקוה:

אסתר שוורץ, חנה רפפורט, מרים קליין, יעל הירש, לאה פרידמן, (סדר נכר?) רבקה זיכרמן, אילה הירש, בלה דוד.

חיפה:

אהובה גירנברג, אלחנן רקובר.

יסודות:

מנוחה גרמיות, חוה בליק, יהודית לוי, עדינה ותנה רפ.

קוממיות:

רחל טלוביץ, יהודית קוגלר, גיטה קוט.

כפר אתא:

חיה ובצלאל קופמן (כתובת ?) שרה אדלר, יוסף ודבורה אשון.

נתניה:

לאה באום, מירה בלומנטל, צפורה יוספוביץ.

רעננה: צפורה זינגר.

צפריה: גיטה לובל.

אשקלון: קרדי יצחק.

פתרונות (גליון 10)

חידת הציורים:

1. גל + גל = גלגל
2. ביל + בול = בילבול
3. מס + לול = מסלול
4. ספ + סל = ספסל

מלאכה מורכבת:

את המספר הרב ביותר של מילים הרכיבה אסתר שורץ מרח' שוודיה 5 בפתח-תקות, שמונה מאות ושמונה מילים, (808) היא גם הזוכה בפרס. אחריה צועדים בתור לפי סדר: אילה הירש מרח' מונטיפיורי 45 פתח-תקות עם שש מאות ותשע (609) מילים וחנה מגדלסון מרח' הבעש"ט 3 בירושלים עם ארבע מאות וארבע (404) מילים.

זכו בפרסים:

1. אברהם שמעון בורשטיין, הל"ה 27 ירושלים
2. דבורה ריסנר, האדמו"ר מגור 20 בני-ברק.

המקובלים המתאימים לשמירה. אף אלו שמטעמי גיל ומעמד לא נתן להם להשתתף בפועל בפעולות ההגנה והשמירה השתדלו בכל כוחם להקל על תנאי חייהם של השומרים חבר ה"גברדיה".

הגברדיה הירושלמית הפיתה רוח עז ואמונה בלבותיהם של תושבי השכונות. ילידי הארץ ותושביה הותיקים היו אמנם מעורבים עם התושבים השכנים וקיימו אתם יחסים ידידותיים, אולם מעולם לא העזו להתארגן לשם הגנה עצמית. התורשים האשכנזים עולי אירופה, ששמו ברובם לפחות בשנים הראשונות לעלייתם על נתינותם הזרה, הרשו לעצמם להעז בהסתמכם על זכויותיהם המיוחדות ועל הגנתם של הקונסולים. אנשי ה"גברדיה" סייעו לחיסול האגדה, שהיתה נפוצה בקרב השכנים על האשכנזים הפחדנים ומוגי הלב, והעלתה את קרנם של העולים האשי-כנזים ותושבי ירושלים ושל יהודי הארץ כולה.

על לחות הזכרון של בתי הכנסיות בשכונות הישוב הישן חרותם שמוותיהם של הקרבנות אשר נפלו בשכונות ירושלים, ובמותם קידשו את השם.

לחומה. לרשות ה"גברדיה" לא עמדו אמצעי קשר חדישים והקשר בין השכונות המפורות קוים באמצעות תעלות קשר, משכונות "מאה שערים" בצפון לשכונת "אבן ישראל" במרכז ומכאן לשכונת "נחלת שבעה". להגברת השמירה הוכנסו בספרי התקנות של השכונות החדשות סעיף מיוחד להסדר תורנות השמירה בין המתיישבים.

החזון הירושלמי ר' זלמן ריבלין מספר בזכרונותיו על חדר מלכות הירודת ונסגרת אוטומטית, שנעדה לתפיסת הגנים האלה אשר נפלו בפח ולא יכלו כבר לחזור לבסיסם ולנקודת המוצא, וכך נתפסו בקלקלחם. בעברו בשכונת "אבן ישראל" אף היה מראה על הבית והחדר ששימש כחדר מלכות בשכונה זו, וחדרי מלכות דומים הותקנו יר. ליתר השכונות החדשות מחוץ לחומה לשלם.

כמוכן שהברי הגברדיה לא היו סומכים על הנשק שהיה בידם ותמיד היו מתפללים לרחמי שמים. מדי בו היו אומרים בצבור את מזמורי התהלים המסוגלים לשמירה, ובידי כל אחד היתה מגורה כתובה על קלף, ועליה רשומים הפסוקים

היתרון לפתרון

ללא שם

חידת מילואים

אף חידה זו נשלחה על ידי קורא — צבי הירש שמני מרחוב רוד ילין 20 ירושלים. — הוא כותב: "בא להכניס את זה באיזה 'תורן' שיהיה, ובמקרה שיחסר לכם כסף לפרס אתה מוכן למלאות לכם מכיסי עד לירה ושמונים אגורות" המערכת מכירה תודה אף לקורא זה וגם לחידה זו תעניק היא את הפרסים.

הגרירות:

מימין לשמאל:

1. שמו של בית חרושת לעטים.
2. חמר המתלקח מהר.
3. אחד השבטים.
4. עם ד'.
5. כלכלו את אליהו הנביא.
6. מנהל קופה.
7. בד סינטי.
8. כניסה בכח, ל.
9. הספר השלישי בתורת משה.
10. נקבת האריה.
11. בן-אדם המרטיע את הגידון.

מלמעלה למטה, בדרך הראשון: שמו של מיסד הפלפול.

(1) תחילת שמי אמצע שמי אמצע שמי תחילת שמי סוף שמי חלק.

והנה שמי

(2) סוף סוף תחילת שמי תחילת סוף סוף שמי ויבא נח אל התיבה

והנה שמי

(3) אלף שכולו שמונה, כיצד?

הכותבת האלמונית

ירושלים

ישעיהו שטוב מרחוב מהרש"ל 24 בני-ברק שולח החידה שלמטה וכותב: "כל מי שעונה טוב... יקבל פרס ממני. אם יהיו כמה פותרים אעשה הגרלה" המערכת מודה לישעיהו שטוב על רצונו הטוב, וכדי שלא לסטות ממנהגה — תעניק היא גם הפעם את הפרסים.

חידה

דבר ששומעים אותו ולא רואים אותו. דבר שרואים אותו ולא שומעים אותו.

(המשך מעמ' 12)

תראי, האם אתם מחפשים עזרת כבית? עזרת? ועמה הנערה. את מלשכת הע' בורה? נזכרת לבוא? — יפה מאד, אלא טלפנה כבר לפני חדשים, ועד עכשיו לא יכולת לבוא? כך אתן כולן בלי אחריות. בלי סדר. סתם מבלבלות את הראש. אוף — רטנה לעצמה — חשבת שאת הנערה מחוץ לארץ ש... מה את מחכה? — הסתלקי מכאן.

זהו, עד כאן המבחן. ציונים תוכלו לתת בעצמכם כדאי רק — אולי — להוסיף שהמלה סגוב מקורה בשתי מלים לטיניות Sine Mobilis שמשמעותן "בן-בלי-אצ" לות". במשך השנים הפכו ראשי התיבות להיות כנוי לאדם המנסה להידמות לא-חיים והמכבד את הללו שנדמה לו כי הם נכבדים ו"נוצצים" יותר ממנו.

העברית שלנו גורסת התנהגות אחרת, תז"ל אמרו: "כבדו וחשדו" אל תתן אמון מוחלט באדם זר גם אם הוא מציג כרטיס-עיתונאי, ואל תסתכל רק בתיק המרופט אלא נסה לכבד אף את מי שנר שא אותו.

הזר מוגש...

למרדכי קוט

על עזרתך האדיבה
ישר כח!

מערכת תורן

למוטי החביב!

ברכות רבות
ליום החולדת האהה עשרה.

מאחלת כל המשפחה.

טבא חיקר!

בהגיעך לגיל גבורות,
עד מאה ועשרים
הרבה נחת מכל הילדים

מאת: צפורה אברמסקי.

לדינה הנחמדת

ביום החולדת!

ברכות מקרב לבנו,
היי ברוכה אחותנו!

מאחלים: יהושע חיים וניטת קופמן

שולם p.p.

ירושלים
Jerusalem

394

תורן — דו-שבועון לילדים ת.ד. 8070 ירושלים. חשבון בנק הדאר: 13050 י"מ, המערכת: ר. יוסיפון, מ. סלומון עורכת אחראית: ה. תראקל, דמי התימה לשנה 12 ל"י, דפוס "דעת" רח' מאה שערים ירושלים

דמי החזרה מובטחים